

Grammar for the Marček text, chapter 11

The causative suffix **-ig**

The suffix **-ig** expresses a *causing or bringing about* of an action or state. As an independent word, **igi** means *to cause*.

seka <i>dry</i>	sekigi <i>to (cause to be) dry</i>
pura <i>clean</i>	purigi <i>to clean, cleanse, purify</i>
klara <i>clear</i>	klarigi <i>to explain, clarify</i>
nigra <i>black</i>	nigrigi <i>to blacken (make black)</i>
ruĝa <i>red</i>	ruĝigi <i>to redden (make red)</i>
blanka <i>white</i>	blankigi <i>to whiten (make white)</i>
sana <i>healthy</i>	sanigi <i>to make well, heal</i>
kun <i>with</i>	kunigi <i>to connect, unite, join together</i>
sub <i>under</i>	subigi <i>to subdue, overwhelm</i>

-ig can also be used to form transitive (causative) verbs from non-transitive verbs:

iri <i>to go</i>	irigi <i>to propel (cause to go)</i>
veni <i>to come</i>	venigi <i>to summon</i>
paroli <i>to speak</i>	paroligi <i>to make (someone) speak</i>

The suffix **-iĝ** (to become)

The suffix **-iĝ** expresses a state that has come into being. As an independent word, **iĝi** = *to become*.

From adjectives:

malseka <i>wet</i>	malsekiĝi <i>to get wet</i>
malpura <i>dirty</i>	malpuriĝi <i>to get dirty</i>
ruĝa <i>red</i>	ruĝiĝi <i>to turn red</i>
plena <i>full</i>	pleniĝi <i>to become full</i>

From nouns, prepositions, affixes and adverbs:

amiko <i>friend</i>	amikiĝi <i>to become friends</i>
edzo <i>husband</i>	edziĝi <i>to marry (become a husband)</i>
edzino <i>wife</i>	edziniĝi <i>to marry (become a wife)</i>
rapide <i>quickly</i>	rapidiĝi <i>to hurry up</i>
kun <i>with</i>	kuniĝi <i>to unite, become joined</i>
ano <i>a member</i>	aniĝi <i>to join (a society, etc.)</i>

From verbs:

sidi <i>to sit</i>	sidiĝi <i>to become seated, sit down</i>
stari <i>to stand</i>	stariĝi <i>to get on one's feet, stand up</i>

The suffix **-iĝ** is often used to make transitive verbs intransitive: to show that an action is taking place without affecting anyone or anything other than the subject:

<i>vidi to see (something)</i>	<i>vidiĝi to be seen</i>
<i>detruai to destroy (something)</i>	<i>detruaiĝi to be destroyed</i>
<i>komenci to begin (something)</i>	<i>komenciĝi to be started</i>
<i>fini to finish (something)</i>	<i>finiĝi to come to an end</i>
<i>renkonti to meet (someone)</i>	<i>renkontiĝi to come together</i>
<i>trovi to find (something)</i>	<i>troviĝi to be found</i>

io, ĉio, nenio, iu, ĉiu, neniu...

You've already learned some correlative words beginning with **ki-** and **ti-**. The **ki-** words generally express "what + something", and the **ti-** words generally express "that + something". For example:

kio <i>what (thing)</i>	tio <i>that thing</i>
kiu <i>who (what person)</i>	tiu <i>that one; that person</i>
kia <i>what kind</i>	tia <i>that kind; such</i>
kie <i>where (what place)</i>	tie <i>there; that place</i>
kiel <i>how (what manner/way)</i>	tiel <i>that manner/way</i>
kial <i>why (what reason)</i>	tial <i>therefore; for that reason</i>
kiam <i>when (what time)</i>	tiam <i>then (that time)</i>
kiom <i>what amount</i>	tiom <i>that amount</i>

and so on. In the same way, the **i-** words express "some" or "any":

io <i>something</i>
iu <i>somebody, some one</i>
ia <i>some kind of</i>
ie <i>somewhere</i>
iel <i>somehow, in some way</i>
ial <i>for some reason</i>
iam <i>sometime, someday, once</i>
iom <i>some (amount)</i>

Some sample sentences:

Iel, mi perdis mian mansakon!
Somehow, I've lost my handbag!

Ĝi devas esti **ie**!
It must be somewhere!

Iam mi trovos ĝin.
Someday I'll find it.

Proverbo: "**Iom** da malvero ne estas danĝero."

The **ĉi-** words express “all” or “every”, and the ending tells us whether the word refers to a person, place, thing, etc.:

ĉio *everything*
ĉiu *every person (everybody, everyone)*
ĉia *every kind*
ĉie *everywhere*
ĉiel *in every way*
ĉial *for every reason*
ĉiam *all the time, always*
ĉiom *all (of something)*

Proverboj kun **ĉi-** :

Nin **ĉiam** ravas, kion ni ne havas.
Per vorto ĝentila, **ĉio** estas facila.
Malsaĝulo **ĉie** sian nomon skribas.

Just as the **ĉi-** words express “all” or “every”, **neni-** words express “no” plus the appropriate ending:

nenio *nothing*
neniu *nobody; no one*
nenia *no kind of*
nenie *nowhere*
neniel *in no way*
nenial *for no reason*
neniam *never, at no time*
neniom *none (no amount)*

Some proverbs with **neni-** words:

Ŝaĝulo scias ion, sed **neniu** scias ĉion.
Nur tiu ne eraras, kiu **neniam** ion faras.
Neniom da oro, sed bona gloro.

tiel ... kiel ...

In comparing two ideas, **kiel** is translated by *like*:

Roĉestro ne estas granda urbo, **kiel** Novjorko. *Rochester isn't a big city **like** New York.*
Li ne ludas gitaron, **kiel** vi. *He doesn't play guitar **like** you.*

The combination **tiel ... kiel ...** is translated by *as ... as ...*

Kato ne estas **tiel** granda, **kiel** ĉevalo. *A cat is not **as** big **as** a horse.*
Peter ne kuras **tiel** rapide, **kiel** Maria. *Peter doesn't run **as** fast **as** Maria.*